

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

**Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни**

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Підготовки Бакалавра
Галузь знань 10 Природничі науки
Спеціальності 106 Географія
Освітньо-професійної програми Соціальна та економічна географія

Силабус навчальної дисципліни складено для денної форми навчання

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ підготовки бакалавра, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, освітньо-професійної програми Соціальна та економічна географія.

Розробник: Барський Юрій Миколайович, доктор економічних наук, професор

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри
економічної та соціальної географії
протокол № 8 від 22 березня 2021 р.

Завідувач кафедри

Матвійчук Л.Ю.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: <i>10 Природничі науки,</i> Спеціальність: <i>106 Географія,</i> Освітньо-професійна програма <i>Соціальна та економічна географія</i> Рівень освіти: <i>Магістр</i>	Нормативна
180 год. 6 кредити		Рік навчання – 2
ІНДЗ: немає		Семестр – 3
Мова навчання		Лекції – 28 год.
		Практичні (семінарські) – 26 год.
		Самостійна робота – 126 год.
		Форма контролю: залік
		Українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Барський Юрій Миколайович, доктор економічних наук, професор

Контактна інформація викладача:

Телефон 0958833177

Електронна пошта: barsky.yuriy@eenu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С, ВНУ імені Лесі Українки

Кафедра – економічної та соціальної географії

Факультет – географічний

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу

Дисципліна «Фінансове забезпечення регіонального розвитку» є складовим елементом багатогранного блоку загальної підготовки майбутніх фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, освітньо-професійної програми Соціальна та економічна географія.

В межах дисципліни вивчаються основи фінансово-економічної діяльності суб'єктів регіонального розвитку, особливості, прогнозування та планування фінансового забезпечення регіонального розвитку України, засоби державного регулювання розвитку суб'єктів господарювання. Розглядаються методичні засади складання й ведення фінансової звітності, аналізуються показники результативності фінансово-економічної діяльності підприємств регіону, особливості здійснення нормативного контролю, методи та особливості фінансування територіальних громад, алгоритм пошуку інвестиційних ресурсів для фінансування соціально-економічного розвитку регіонів країни.

Пререквізити

Для вивчення курсу студенти мають володіти базовими знаннями з основ економіки, менеджменту та маркетингу, що є достатнім для сприйняття категоріального апарату фінансового забезпечення регіонального розвитку, розуміння інструментарію та методології формування і реалізації фінансових проектів регіонального розвитку.

Постреквізити

По завершенні вивчення курсу студенти оволодіють поняттями: регіональний розвиток, фінансове забезпечення, стратегічне планування, економічне зростання, збалансований розвиток територій, сталий розвиток, кількісні методи в географії, просторовий аналіз, концепції сучасного економіки природокористування, управління економічною діяльністю регіону.

Метою навчальної дисципліни «Фінансове забезпечення регіонального розвитку» є вивчення особливостей здійснення фінансово-економічної діяльності підприємствами регіону, порядку здійснення нормативного регулювання, а також вивчення засад здійснення фінансового забезпечення регіонального розвитку України.

Основне **завдання** курсу «Фінансове забезпечення регіонального розвитку» полягає у формуванні в студентів знань, вмінь та практичних навичок для проведення аналізу основних напрямів фінансово-економічної діяльності суб'єктів регіонального розвитку та формування фінансових механізмів регіонального розвитку України.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати**: основні методи та види управління фінансово-економічною діяльністю регіонів; порядок і нормативне регулювання фінансово-економічної діяльності суб'єктів регіонів України; перелік та взаємозв'язок ресурсів, використовуваних у фінансово-економічній діяльності громад; алгоритм проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства регіону.

вміти:

- скласти план фінансового забезпечення регіонального розвитку;
- визначати основні показники для проведення достовірного аналізу реального стану фінансового забезпечення регіонального розвитку;
- розробляти стратегію фінансово-економічної діяльності суб'єктів регіонального розвитку;
- визначити елементи фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання регіону ;

Результати навчання (компетентності)

По завершенню навчання студенти набудуть такі компетентності:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми фінансового забезпечення регіонального розвитку, а також в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності:

- здатність учитися, здобувати нові знання, уміння, застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вирішувати проблеми у професійній діяльності на основі абстрактного мислення, аналізу, синтезу та прогнозу;
- здатність до пошуку, обробки і аналізу інформації з різних джерел, що необхідна для розв'язування наукових і професійних завдань;
- здатність володіти культурою мислення та аналізувати логіку міркувань і висловлювань, здатність до узагальнення, аналізу, критичного осмислення, систематизації, прогнозування, постановці мети і цілей та вибору шляхів їх досягнення;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами щодо фінансового забезпечення регіонального розвитку;
- здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- здатність застосовувати фінансово-економічні методи та моделі для вирішення економічних задач регіонального розвитку;
- здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси;
- здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання регіону, оцінку їх конкурентоспроможності.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи фінансового забезпечення регіонального розвитку						
Тема 1. Сутність фінансового забезпечення регіонального розвитку	8	2		6		ДС
Тема 2. Управління фінансово-економічною діяльністю підприємств регіону.	11	2	1	8		ІРС

Роль планування та прогнозування.						
Тема 3. Регулююча функція держави, щодо фінансового забезпечення регіонального розвитку	9	2	1	6		ІРС
Тема 4. Фактори макро-, мезо-, і мікро- оточення та їх вплив на фінансове забезпечення регіонального розвитку	9	1	2	6		ІРС
Тема 5. Ресурсний потенціал фінансового забезпечення регіонального розвитку	12	2	2	8	2	ІРС
Тема 6. Специфічність регіонального розвитку та особливості його фінансування	12	2	2	8		ІРС
Тема 7. Роль інноваційної діяльності у нарощенні ресурсного потенціалу регіонів	14	2	2	10	2	ІРС
Модульна контрольна робота №1						МКР/20
Разом за модулем 1	75	13	10	52	4	
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання регіону						
Тема 8. Облік та внутрішньогосподарський контроль діяльності суб'єктів господарювання регіону	12	2	2	8	2	ІРС
Тема 9. Методичні засади складання і ведення фінансової звітності	12	2	2	8		ІРС
Тема 10. Показники результативності фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання регіону та їх сутність	12	1	1	10	2	ІРС, РЗ
Тема 11. Рентабельність, як відносний показник фінансових результатів та ефективності діяльності суб'єктів господарювання регіону	10	2	2	6		ІРС, РЗ
Тема 12. Прибуток, як основний показник фінансових результатів фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання регіону. Собівартість: суть та зміст	11	1	2	8		ІРС, РЗ
Модульна контрольна робота №2						МКР/20
Разом за модулем 2	57	8	9	40	4	
Змістовий модуль 3. Інституційні засади фінансового забезпечення регіонального розвитку						
Тема 13. Роль держави у фінансовому забезпеченні регіонального розвитку	11	2	1	8		ІРС
Тема 14. Інституційна інфраструктура фінансового забезпечення регіонального розвитку.	12	2	2	8	2	ІРС
Тема 15. Інструменти фінансового забезпечення регіонального розвитку	13	1	2	10		ІРС
Тема 16. Фінансування розвитку територіальних громад	12	2	2	8	2	ІРС
Модульна контрольна робота №3						МКР/20
Разом за модулем 3	48	7	7	34	4	
Всього годин / Балів	180	28	26	126	12	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Розподіл балів

Поточний контроль (макс. 40 балів)											Модульний контроль (макс. 60)			Загальна кількість балів
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3						
Практична робота 1	Практична робота 2	Практична робота 3	Практична робота 4	Практична робота 5	Практична робота 6	Практична робота 7	Практична робота 8	Практична робота 9	Практична робота 10	Практична робота 11	№1	№2	№3	
Теми 1, 2, 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6, 7	Теми 8	Тема 9	Тема 10, 11	Тема 12	Тема 13,14	Тема 15	Тема 16				
3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	20	20	20	100

Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота студентів вважається виконаною, якщо її завдання здані у визначені терміни та повністю розкривають тематику запитань.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;

- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;

- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;

- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

У разі відсутності студента на практичних (семінарських) заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього практичного (семінарського) заняття, у час передбачений графіком консультацій викладача.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль: усне опитування на практичних заняттях та розв'язування задач.

Модульний контроль: у формі трьох модульних контрольних робіт за темами змістовних модулів.

Підсумковий контроль: здійснюється за результатами поточного й модульного контролю в діапазоні від 0 до 100 балів.

Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 60 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Оцінка за залік визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання завдань.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за три модульні контрольні роботи, які проводяться у формі теоретичних та практичних завдань, або у формі тестових завдань 2 рівнів складності та задачі і оцінюються у 20 балів. Зокрема, якщо модульна контрольна робота проводиться у формі теоретичних та практичних завдань, то за кожне з двох запитань – максимум по 6 балів, за третє питання (розв'язування задачі) – 8 балів. Якщо модульна контрольна робота проводиться у формі тестування, то 1 рівень, сформований із 5 завдань (з однією правильною відповіддю) оцінюється – 1 бал за кожне завдання, 2 рівень – 5 завдань (з декількома правильними

відповідями) по 2 бали та розрахункова задача – максимально 5 балів, (максимум за модульний контроль – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

Залік з дисциплін «Фінансове забезпечення регіонального розвитку» буде проводитись у формі теоретичних та практичних завдань, або у формі виконання тестових завдань трьох рівнів складності: перший рівень тестових завдань оцінюється у 10 балів (10 тестів по 1 балу); другий рівень завдань – 20 балів (10 тестів по 2 бали); третій рівень – 30 балів (10 тестів по 3 бали). Максимальна кількість балів, які може набрати студент на заліку – 60.

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Питання і завдання для контролю

1. Формування теорії фінансового забезпечення регіонального розвитку.
2. Фінансове забезпечення регіонального розвитку як наукова дисципліна.
3. Українські вчені XIX ст., які досліджували фінанси.
4. Розвиток поглядів на сутність фінансів у вітчизняній фінансовій думці XX ст.
5. Міжнародні стандарти організації фінансового забезпечення регіонального розвитку.
6. Зміст та значення Європейської хартії місцевого самоврядування.
7. Питання місцевого самоврядування в Конституції України.
8. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» – базовий нормативний акт з місцевих фінансів.
9. Проблеми вдосконалення фінансів у Бюджетному кодексі України.
10. Розвиток місцевих бюджетів та їх роль у місцевих фінансах України.
11. Етапи становлення місцевих бюджетів України.
12. Формування інституту місцевого самоврядування та його вплив на місцеві фінанси.
13. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
14. Планування доходів та видатків місцевих бюджетів.
15. Проблеми зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів.
16. Дискусійні питання суті та функцій місцевих фінансів.
17. Проблеми зміцнення місцевих фінансів України.

18. Проблематика місцевих фінансів у щорічних законах про Державний бюджет України.
19. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні.
20. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування.
21. Казначейська система виконання місцевих бюджетів.
22. Аналіз формування доходів місцевих бюджетів України.
23. Власні та закріплені доходи місцевих бюджетів.
24. Аналіз витрачання коштів місцевих бюджетів України.
25. Соціальна спрямованість місцевих бюджетів.
26. Бюджет розвитку місцевих бюджетів та проблеми його функціонування.
27. Проблеми збалансування місцевих бюджетів.
28. Розвиток теорії бюджетного федералізму.
29. Бюджетний федералізм, його суть та вплив на організацію місцевих фінансів.
30. Механізм перерозподілу бюджетних ресурсів у територіальному аспекті.
31. Проблеми вдосконалення міжбюджетних відносин у бюджетній системі України.
32. Фіскальні дисбаланси в Україні.
33. Проблеми розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи та видами місцевих бюджетів.
34. Механізм перерахування дотацій місцевим бюджетам із державного бюджету та проблеми його вдосконалення.
35. Проблеми вдосконалення міжбюджетних відносин на рівні районів, міст обласного значення, селищ та сіл.
36. Міжбюджетні відносини та їх вплив на місцеві фінанси.
37. Фінансове вирівнювання та його стан в Україні.
38. Методи бюджетного регулювання та їх розвиток.
39. Види бюджетних трансфертів.
40. Міжбюджетна реформа в Україні: зміст, напрями проведення та вплив на місцеві фінанси.
41. Виникнення та розвиток місцевого оподаткування.
42. Стан місцевого оподаткування в Україні та шляхи його вдосконалення.
43. Проблеми ефективного управління коштами місцевих бюджетів.
44. Громадські послуги, їх зміст та особливості надання на місцевому рівні.
45. Місцеве господарство та його роль у місцевих фінансах.
46. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування на сучасному етапі.
47. Проблеми розвитку місцевих запозичень в Україні.
48. Управління фінансами комунальних підприємств.
49. Проблеми реформування житлово-комунального господарства.
50. Фінансовий контроль на місцевому рівні.
51. Типи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та їх вплив на організацію місцевих фінансів.

52. Основні проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування та місцевих фінансів у Європі.
53. Місцеві бюджети в зарубіжних країнах.
54. Фінансове вирівнювання за кордоном.
55. Місцеве оподаткування в зарубіжних країнах.
56. Муніципальні позики за кордоном.
57. Регіональні та місцеві фінанси Білорусії.
58. Муніципальні фінанси Польщі.
59. Муніципальні фінанси Франції та Німеччини.
60. Державна регіональна політика України та місцеві фінанси

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Власюк Н.І. Місцеві фінанси: навч. посіб. / Н. І. Власюк, Т. В. Мединська, М. І. Мельник. – К.: Алерта, 2011. – 328 с.
2. Дерун Т. М. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / Т. М. Дерун. – Київ : АМУ, 2015. – 40 с.
3. Місцеві фінанси: навч. посібник / О. Вівчар, О. Курило, В. Кащишин. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 260 с.
4. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2015. – 360 с.
5. Сунцова, О. О. Місцеві фінанси : навчальний посібник для ВНЗ / О.О. Сунцова. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 487 с.
6. Прогнозування та управління соціально-економічними процесами в регіоні: монографія / за наук. ред. В. С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 238 с.
7. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навч. посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи впровадження». – К., 2017. – 184 с

Додаткова література

8. Блакита Г. Інтегральна оцінка інноваційності діяльності підприємства / Г. Блакита, Г. Лановська // Вісник Київського національного торговельно – економічного університету, 2017. - №6(116).- С. 52-61.
9. Блакита Г. Методика СVP-аналізу: теорія та практика / Г. Блакита, В. Адаменко // Вісник Київського національного торговельно – економічного університету, 2019. - №2(124).- С. 76-90.
10. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. / О. О. Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.
11. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети [текст] / М.І. Долішній – К.: Наукова думка, 2006. – 512 с.
12. Монастирський Г.Л. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня: [монографія] / Г.Л. Монастирський. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2010. – 464 с.